הקורא עומד פרק שלישי מגילה כג.

דמגלי אגלויי. על לידיהן ולא טופלין על פניהן ממש לפי שאין אדם משוב רשאי ליפול על פניו: הכי גרסינן **אמר ר' ישמעאל היא: ביו"ט מאחרין לבא.** לבית הכנסת שצריך לטרוח בסעודת יו"ט כך מפורש במסכת סופרים[1]: **ומאחרין לצאת.** משום שמחת יום טוב: **ובשבת ממהרין לבא.** שכבר מיקנו הכל מערב שבת ויפה למהר כיאתן לקריאת שמע כוותיקין: **וממהרין לצאת.** משום עונג שבת: **ברכה כהנים.** שלשה תיבות בפסוק ראשון וחמשה בפסוק שני ושבעה בפסוק שלישי: **חמשה מרואי פני המלך ושבעה רואי פני המלך.** שבעה הם כדכתיב שבעת שרי פרס ומדי[2] ומהם יש חמשה חשובים כדכתיב בפוף מלכים[3]. שלשה שומרי הסף בפוף ספר מלכים[4]. וכנגדן מיקנו אלו מעין דבר מלכות: **דמשלש כעובדיה.** תמיס במעשיו: **מפני כבוד תורה.** שלא יהא כבוד תורה וכבוד גבית שוה וכיון דמשום כבוד תורה הוא ולא משום חובה לאו ממגיעה הוא: **כנגד ו' שקראו בתורה.** לא פיחת כל אחד מג' פסוקים: **ואם איפא.** דאינו עולה מן המנין הוי להו שמונה שקראו בתורה וכ"ד בעינן בגבית: כנגדו

הני שלשה וחמשה כנגד מי. אבל משמה של יום הכפורים לא בעי עד לקמן קשיא אמאי לא בעי מד' של ראש אחד כנגד מי וכן של חולו של מועד וי"ל דקיים ליה דטעמא דמוסף חשיב לטפויי חד גברא אבל לטפויי כל כך[6] ביו"ט וביום"כ ובשבת לא ס"ל משום כבת וקבילה אי לא משכחינן כנגד מי: **שבעה רואי פני המלך.** פירש הקונטרס דאתשורוש וקשיא לומר שתקנו חכמים כנגד עניני של אותו רשע לכך פירש ר"ת אותן הכתובים בספר ירמיה (נב כה) (כ כה) כתיב ה' וכירושלמי מפרש שהמים שלא הוזכרו במלכים הם סופרי הדיינין: **אמר** יעקב. מלעה גרסינן שאם הוה מין[7] לא היה מזכירו יעקב דהא כתיב שם רשעים ירקב (משלי י): **חד אמר עולה וחד אמר אין עולה.** פסק ר"ת דקיימא לן[8] כמ"ד עולה ולכך אנו נוהגין בתענית במנחה ובט"ב שהשלישי מפטיר וכן ביום הכפורים במנחה אבל בשבתות וביומים טובים וביום"כ שחרית המפטיר לא הוי מן המנין דכיון שמוסר להוסיף עליהם יכולין אנו לעשות מנהגינו אלינא דכולי עלמא דאי הוי הלכה כמ"ד אין עולה עבדינן שפיר ואפילו הוי נמי הלכה כמאן דאמר עולה מ"מ אין לחוש שהרי מוסר להוסיף ואע"ג דאמרינן לקמן (דף כט:) חל להיות בשאתה תצום קורין שיתא בשאתה תצום וחד בכי תשא מכל מקום נהגו עכשיו לקרות המפטיר שהוא שמיני כל זה כדי לנהוג מנהגינו וחזן שטעה וגמר כל הסדר של שבת יחזור ויקרא[9] השביעי וכן אם הוא יו"ט וקרא כל המנין שהוא צריך ושכח לקרות בתורת היום יחזור ספר תורה ויקרא אחר בתורת היום ואחרון שקרא קודם הוי כמאן דליתיה אבל בשבת של מטוכה או בר"ח של מטוכה[10] אין צריך כדאיתא בילמדנו דחטוכה[11] דהלכתא אין מעגינין בחטוכה כל עיקר וימים שיש בהן קרבן מוסף גומר קדיש קודם שיוציא ספר תורה וביומים שאין בהן קרבן מוסף אין גומר קדיש קודם ובשבת לא יקרא פחות מאחד ועשרים פסוקים לשבעה בני אדם כל אד וחד שלשה פסוקים ובמנחה ובשני ובחמישי עשרה פסוקים ואם שכח ולא קרא כל כך יחזור ויקרא: **כיון** דמשום כבוד תורה הוא כנגדו נמי לא בעי. וקשיא לפי מנהגינו שאנו נוהגין בכל שבתות השנה שהמפטיר אחר וקורא מה שקראו הראשונים ואין קורא כלל אחר כך אם כן מאי קא משני כיון דמשום כבוד התורה הוא כנגדו נמי לא בעינן אדרבה היה לו לומר כיון דאין קורא אלא מה שקראו הראשונים כנגדו לא בעינן אלא שמע מינה דבימי התנאים היה המפטיר קורא מה שלא קראו הראשונים והכי נמי משמע מדתקינו ג' פסוקים כנגדו למפטיר בגבית כנגד מה שקרא בתורה למאן דאמר עולה כדאמרינן בסמוך מ"ש שמע מינה שהוא קורא מה שלא קראו הראשונים וא"כ קשה למה אין אנו נוהגין לעשות כן ונראה לפי שבימי החכמים לא היו אומרים קדיש בין אותן שקראו קודם המפטיר והמפטיר ולכך היה המפטיר בגבייא לא יפחות מעשרים ואחד פסוקים כנגד שבעה שקראו בתורה ואם איתא עשרים וארבעה הויין כיון דמשום כבוד תורה הוא כנגדו

ורבא דמצלי אצלויי: ביו"ט חמשה ביוה"כ ששה כו': מתני' מני לא ר' ישמעאל ולא רבי עקיבא דתניא [6]ביו"ט חמשה וביוה"כ ששה ובשבת שבעה אין פוחתין מהן ואין מוסיפין עליהן דברי ר' ישמעאל ר"ע אומר ביו"ט חמשה וביום הכפורים שבעה ובשבת ששה אין פוחתין מהן אבל מוסיפין עליהן מני אי ר' ישמעאל קשיא תוספת אי ר"ע קשיא ששה ושבעה אמר רבא תנא דבי רבי ישמעאל היא דתנא דבי ר' ישמעאל ביום טוב חמשה ביוה"כ ששה בשבת שבעה אין פוחתין מהן אבל מוסיפין עליהן דברי ר' ישמעאל קשיא דר' ישמעאל אדר' ישמעאל תרי תנאי אליבא דרבי ישמעאל מאן תנא להא דתניא [7]ביו"ט מאחרין לבוא וממהרין לצאת ביום הכפורים ממהרין לבוא ומאחרין לצאת [8]ובשבת ממהרין לבוא [9]וממהרין לצאת אימא ר"ע דאית ליה גברא יתירא אפילו תימא רבי ישמעאל דנפיש סידורא דיומא הני שלשה [10]חמשה [11] ושבעה כנגד מי פליגי בה רבי יצחק בר נחמני וחד דעמיה ומנו רבי שמעון בן פזי ואמרי לה ר' שמעון בן פזי וחד דעמיה ומנו רבי יצחק בר נחמני ואמרי לה ר' שמואל בר נחמני חד אמר כנגד ברכת כהנים וחד אמר כנגד שלשה שומרי הסף חמשה מרואי פני המלך שבעה רואי פני המלך תני רב יוסף ג' חמשה ושבעה שלשה שומרי הסף חמשה מרואי פני המלך שבעה רואי פני המלך אמר ליה אביי עד האידנא מאי טעמא לא פריש לן מר אמר ליה לא הוה ידענא דצריכתו ליה [12]ומי בעיתו מינאי מילתא ולא אמרי לכו אמר ליה יעקב מינאה לרב יהודה הני ששה דיוה"כ כנגד מי אמר ליה כנגד ששה שעמדו מימינו של עזרא וששה משמאלו שנאמר [1]ויעמוד עזרא הסופר על מגדל עץ אשר עשו לדבר ויעמוד אצלו מתתיה ושמע וענייה ואוריה וחלקיה ומעשיה על ימינו ומשמאלו פדיה ומישאל ומלכיה וחשום וחשבדנה זכריה משלם הני שבעה הוו היינו זכריה היינו משלם ואמאי קראו משלם [2]דמושלם בעובדיה ת"ר [3]הכל עולין למנין שבעה ואפילו קטן [4]ואפילו אשה אבל אמרו חכמים אשה לא תקרא בתורה [5]מפני כבוד צבור איבעיא להו [6]מפטיר מהו שיעלה למנין שבעה רב הונא ור' ירמיה בר אבא חד אמר [7]עולה וחד אמר אינו עולה מ"ד עולה דהא קרי ומ"ד אינו עולה כדעולא דאמר עולא מפני מה [8]המפטיר בנביא צריך שיקרא בתורה תחלה מפני כבוד תורה וכיון דמשום כבוד תורה הוא למנינא לא סליק מיתיבי [9]המפטיר בנביא לא יפחות מעשרים ואחד פסוקין כנגד שבעה שקראו בתורה ואם איתא עשרים וארבעה הויין כיון דמשום כבוד תורה הוא כנגדו

מנהגינו שאנו נוהגין בכל שבתות השנה שהמפטיר מחזר וקורא מה שקראו הראשונים ואין קורא כלל אחר כך אם כן מאי קא משני כיון דמשום כבוד התורה הוא כנגדו נמי לא בעינן אדרבה היה לו לומר כיון דאין קורא אלא מה שקראו הראשונים כנגדו לא בעינן אלא שמע מינה דבימי התנאים היה המפטיר קורא מה שלא קראו הראשונים והכי נמי משמע מדתקינו ג' פסוקים כנגדו למפטיר בגבית כנגד מה שקרא בתורה למאן דאמר עולה כדאמרינן בסמוך מ"ש שמע מינה שהוא קורא מה שלא קראו הראשונים וא"כ קשה למה אין אנו נוהגין לעשות כן ונראה לפי שבימי החכמים לא היו אומרים קדיש בין אותן שקראו קודם המפטיר והמפטיר ולכך היה המפטיר בגבייא לא יפחות מעשרים ואחד פסוקים כנגד שבעה שקראו בתורה ואם איתא עשרים וארבעה הויין כיון דמשום כבוד תורה הוא כנגדו

מסורת הש"ס

[1] (תוספתא פ"ג), [2] (מס' סופרים פי"ח ה"ד ע"ס וא"ע), [3] סנהדרין י: (פי' תוספות לעיל מא: ד"ה כנגד), [4] (סוכה ד: טור יט. סנהדרין י:), [5] (הוריות יא: ברימות כ:), [6] (תוספתא' פ"ג), [7] (פי"ח ס"ד), [8] (מסכת מ"ק), [9] (מ"ב כה), [10] (שם), [11] ע"ל מלאכת כנת. מהרש"א), [12] (ועי' תוספות ע"ז ח. ד"ה ויעקב כו' אבל יעקב מיעלה דר' אחבו וכו' ומלוה ליאבן). [1] (עי' תוספות מגילה כט: ד"ה בשמין), [2] (וכן לקמן כשגיע כט:).

תורה אור השלם

1. וַיַּעֲמֹד עֶזְרָא הַסֹּפֵר עַל מִגְדַּל עֵץ אֲשֶׁר עָשׂוּ לַדָּבָר וַיַּעֲמֹד אֵצְלוֹ מַתִּתְיָה וְשֶׁמַע וַעֲנָיָה וּאוּרִיָּה וְחִלְקִיָּה וּמַעֲשֵׂיָה עַל יְמִינוֹ וּמִשְּׂמֹאלוֹ פְּדָיָה וּמִישָׁאֵל וּמַלְכִּיָּה וְחָשֻׁם וְחַשְׁבַּדָּנָה זְכַרְיָה מְשֻׁלָּם: נחמיה ח ד

גליון הש"ס

גמ' **ואפ"ר אשה.** עי' ר"ה דף לג ע"ב תוס' ד"ה הא ר' יהודה: **שם ספני בבוד צבור.** לקמן דף כד ע"ב וע"ש: **שם בפשיר פהו שיעלה.** עי' תענית ד' כט ע"ב תד"ה בשני וחמישי: תוס' ד"ה ביום וכו' והם תקנוהו להודיע שת"ע רשות. עי' ברכות דף ב ע"ב תד"ה מברך ודף ל ע"ב תד"ה אמר ר' יוחנן ודף מ ע"ב תוס' ד"ה והלכתא:

הגהות הב"ח

(א) תוס' ד"ה הני וכו' אבל לטפוי כל כך בשבת **וביום טוב משום** מלאכה **וברת וסקילה** לא ס"ל אי לא משמעון: (ב) ד"ה תד אמר וכו' יחזור ויקרא מה שקרא הכתיבו וכו': (ג) **בא"ד** אי בר"ח של מטוכה ושבת אין צורך לקרות דחטוכה כדאי' לקמן דף כט דהלכתא כל"ל ותיבות בילמדנו דחטוכה נמחק:

הגהות הגר"א

[א] **נמ"א** הני שלשה חמשה שבעה כנגד מי כו' כל"ל:

מוסף רש"י

דמצלי אצלויי. כשטפלין על פניהם אין פוסטין ידיהם ורגליהם אלא מטין על צדיהן (ברכות לד:). **כנגד ברכת כהנים.** בפסוק ראשון ג' תיבות והשני ה' ושלישי ז' תיבות (סנהדרין י:). **כנגד שלשה שומרי הסף כו'.** כלומר אשמעתא דמלכותא דתרתא שלשה ממונין ושבעה ממונין, ג' כנגד שומרי הסף ד' כנגדיקיו (מ"ב כה) נני נלות נבוכדנצר, והחם נמי משמעת חמשה מרואי פני המלך, ונאחשורוש (אסתר ל) אשמעון שבעה שרי פרס ומדי (סנהדרין י:).

עין משפט נר מצוה

לו א טוש"ע א"ח סי' תקכט סעיף ג הגהה"ב:
לז ב טוש"ע א"ח סי רסז סעיף כ:
לח ג טוש"ע א"ח סי' רפ"ד הגה"ב:
לט ד מי' פי"ב מהל' תפלה הלכה יז ספמ עשין יט טוש"ע א"ח סי' רפ"ד סעיף ג:
מ ה ו מי' שם הלכה יח (יג) טוש"ע שם סעיף ד הגה"ב:
מא ז מי' שם הלכה יג טוש"ע א"ח סי' רפד סעיף ג:

רבינו חננאל

ורבא כי נפלו על אפייהו דמצלי אצלויי. פירי' מטין לצדיהן. **ירושלמי** (בסנהדרין) (בעבודה זרה) בתחלת פרק ר' ישמעאל ר' אמי (בבלייא) בשם רבנן דתמן לא התירו השתחויה אלא לתענית ציבור ובלבד על הצד. ר' יוחאי דעירא בשם אבהתיה כל מי שאינו כשר כיהושע שאם יפול על פניו יאמר לו מן השמים קום לך אל יפול ובלבד יחיד על הצבור. רב מפקיד בבי רב אחא באורתיכון. ר' יונה ור' אחא רבעין על סטריהון. אמר ר' שמואל חמית ר' אבהו רביע כי אורתיה. **ביום טוב חמשה וביום הכפורים** ששה טול. וארקימנא לתנא דבי ר' ישמעאל. דתני ביום טוב חמשה וביום הכפורים שבעה אין פותחין מהן אבל מוסיפין עליהן. וכשמוסיפין ב' קורין בספר תורה מאחרין לצאת. וכשפותחין ממהרין לצאת. **הני ג' שקורין בשני ובחמישי** ובשבת במנחה ובתעניות ובט' באב ויוצא בהן. וה' שקורין ביום טוב. וז' שקורין בשבת. כנגד ברכות כהנים. הפסוק הראשון שלש תיבות. והשני חמשה. והשלישי שבעה. **תני רב יוסף** שלשה כנגד שומרי הסף. שני' **את שלשת שמרי** הסף. ה' מרואי פני המלך. שני' וחמשה אנשים מראי פני המלך. שבעה מרואי פני המלך. דכתיב ושבעה אנשים מרואי פני המלך. ששה דיום הכפורים כנגד ששה שעמדו מימינו של עזרא ומשמאלו. שני' ויעמד אצלו מתתיה ושמע וענייה ואוריה וחלקיה ומעשיה על ימינו ומשמאלו פדיה וגו'. **ירושלמי** משה התקין לישראל שיהיו קורין בתורה בשבתות וביומים טובים ובראשי חדשים ובחולו של מועד. שנא' וידבר משה את מועדי ה' אל בני ישראל. עזרא תיקן שיהו קורין שלשה בתורה בשני ובחמישי ובשבת במנחה. אבל הקריאה בתורה מימות משה רבינו היתה שלא ישאורו שלשה ימים בלא קריאה בתורה.

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com